

Avdelningen för djurens hälsa och välfärd
Enheten för djurhälsa och medicinsk behandling av djur

Spårning, återkallelse och behandling av livsmedel och biprodukter vid ASF

G 8.1

Spårning, återkallelse och behandling eller bortskaffande av livsmedel och biprodukter vid ett konstaterat fall av afrikansk svinpest hos svin som hålls som produktionsdjur

Livsmedelsverkets anvisning till aktörer inom livsmedelsbranschen och de myndigheter som övervakar aktörerna behandlar spårning, återkallelse och bortskaffande av livsmedel och biprodukter från svin (inkl. hägnade vildsvin) som härstammar från en djurhållningsplats där det finns smitta av afrikansk svinpest (ASF), när ett fall av afrikansk svinpest har konstaterats hos svin som hålls som produktionsdjur i Finland. Spårningen och återkallelseförfarandet kan också tillämpas på kött som släppts ut på marknaden i Finland via den inre marknaden, om man misstänker risk för ASF-smitta. Livsmedel och andra produkter från svindjur omfattas också av regionala begränsningar i anslutning till de restriktionszoner som Livsmedelsverket inrättar när ett sjukdomsfall har konstaterats i Finland.

Om man misstänker att ett livsmedelsparti som medför risk för smitta av afrikansk svinpest har kommit in i en godkänd livsmedelslokal inom köttbranschen eller ut på marknaden, ska åtgärder för att utreda situationen vidtas omedelbart. Information om ärendet ska förmedlas snabbt till olika aktörer och de livsmedel som medför smittorisk ska så fort som möjligt avlägsnas från produktionskedjan och efter myndighetens övervägande även från marknaden. Samtidigt säkerställs en säker hantering av eventuella smittfarliga biprodukter.

Myndigheterna för djurhälsa och livsmedelstillsyn samarbetar för att spåra livsmedlen och biprodukterna och för att ge anvisningar om återkallelse. Aktörerna har en central roll i spårningen av djur och produkter som stöd för myndigheternas avgöranden och i genomförandet av återkallelsen.

Anvisningen kan också tillämpas vid bekämpning av andra djursjukdomar i kategori a (t.ex. klassisk svinpest, mul- och klövsjuka). Om anvisningen tillämpas på bekämpning av andra djursjukdomar i kategori a, ska inkubationstiderna för och andra särskilda egenskaper hos olika sjukdomar beaktas i enlighet med bilaga VII till kommissionens delegerade förordning (EU) 2020/687.

1 Vad är afrikansk svinpest?

Afrikansk svinpest är en djursjukdom i kategori a som enligt lagstiftningen ska bekämpas. Livsmedelsverket, regionförvaltningsverken och kommunalveterinärerna som veterinärmyndigheter ansvarar för bekämpningsåtgärderna.

Det sjukdomsalstrande viruset sprids lätt till exempel med förflyttningar av svin, svinköttsprodukter, biprodukter, djurtransportutrustning eller vildsvin. Smittor som överförts till nya områden på långt avstånd har orsakats av mänsklig verksamhet, när till exempel svin eller vildsvin har ätit matavfall eller livsmedelsrester som importerats från smittområdet och är kontaminerat av viruset. ASF-viruset förstörs

Avdelningen för djurens hälsa och välfärd
Enheten för djurhälsa och medicinsk behandling av djur

Spårning, återkallelse och behandling av livsmedel och biprodukter vid ASF

inte i låga matlagningstemperaturer och kan därför också spridas med bland annat rökta eller lufttorkade köttprodukter. Inte heller frysning förstör viruset. Afrikansk svinpest smittar inte till människa.

2 Definitioner

I denna anvisning används bland annat följande begrepp. Eftersom definitionerna av begreppen kan vara något annorlunda i livsmedelslagstiftningen och i lagstiftningen om djursjukdomar har man velat förtydliga vad som avses med dem i denna anvisning.

Produkter av animaliskt ursprung (EU) 2016/429:

a) livsmedel av animaliskt ursprung, inklusive honung och blod.

Produkter (EU) 2016/429:

- a) avelsmaterial,
- b) produkter av animaliskt ursprung,
- c) animaliska biprodukter och av dessa framställda produkter.

Kött (EG) 853/2004: Alla ätliga delar av djur, inklusive blod. Även till exempel inälvor.

Färskt kött (EU) 2020/687: Kött, malet kött och köttberedningar, inklusive kött som är vakuumpförpackat eller förpackat i kontrollerad atmosfär, som inte har undergått någon annan behandling än kylning, frysning eller djupfrysning.

Med **anläggning för livsmedelsbearbetning** avses i denna anvisning en livsmedelslokal där man bearbetar kött. Det är en godkänd livsmedelslokal inom köttbranschen (köttanläggning) eller en registrerad livsmedelslokal där köttprodukter eller köttberedningar tillverkas. Det kan också vara en registrerad livsmedelslokal som tillverkar köttprodukter av kött som ägs av en privatperson och som utför så kallat fraktarbete. I förordning (EU) 2020/687 används termen "food processing establishment", anläggning för livsmedelsbearbetning, (art. 19), men termen definieras inte. Ordet anläggning kan orsaka oklarhet, eftersom det används i något olika betydelser i olika författningar. I förordning (EC) 853/2004 används termen "establishment", som kan översättas till "livsmedelslokal", antingen en registrerad eller godkänd livsmedelslokal.

Med **bearbetningsanläggning** avses i denna anvisning en anläggning, fabrik eller dylikt som bearbetar biprodukter.

Animaliska biprodukter (EU) 1069/2009: I denna anvisning kort biprodukter. Hela kroppar eller delar av kroppar från djur, produkter av animaliskt ursprung eller andra produkter som fås från djur och inte är avsedda som livsmedel, inbegripet ägg, embryon och sperma. Exempelvis en kropp som underkänts vid köttkontroll och andra delar av djuret som inte ska användas som livsmedel, samt före detta livsmedel.

Med **återkallelse** avses i denna anvisning spårning av livsmedel eller biprodukter och avlägsnande av dem från produktionskedjan och marknaden.

Avdelningen för djurens hälsa och välfärd
Enheten för djurhälsa och medicinsk behandling av djur

Spårning, återkallelse och behandling av livsmedel och biprodukter vid ASF

3 Konstaterande av afrikansk svinpest

Afrikansk svinpest konstateras av prover som tagits från svin eller vildsvin genom laboratorieundersökningar som görs vid Livsmedelsverket. Åtminstone det första ASF-fallet som konstateras i Finland säkerställs också i EU:s referenslaboratorium innan sjukdomen anses officiellt bekräftad. Åtgärder för att utrota sjukdomen vidtas dock så snabbt som möjligt och redan före referenslaboratoriet har bekräftat smittan, åtminstone om man utifrån tillgänglig information, såsom djurens symtom, en eventuell smittkälla och Livsmedelsverkets laboratorieresultat har fått tillräcklig säkerhet om att det faktiskt handlar om ett sjukdomsfall.

4 Kommunikation om ASF-fall

Livsmedelsverket kommunicerar om förekomsten av afrikansk svinpest efter att sjukdomsfall bekräftats bland annat genom ett pressmeddelande, på sin webbplats och på sina kanaler i sociala medier. Innan ärendet kommuniceras offentligt strävar Livsmedelsverket efter att underrätta berörda slakterier och andra aktörer och de tjänsteveterinärer som övervakar dem samt centrala intressentgrupper om fyndet i enlighet med Livsmedelsverkets kommunikationsanvisning om särskilda situationer på grund av djursjukdomar.

5 Spårning av livsmedel och biprodukter

Regionförvaltningsverket leder bekämpningen av djursjukdomen och förhindrandet av dess spridning i sitt område. Sjukdomsbekämpningen kan kräva samarbete mellan flera regionförvaltningsverk. Regionförvaltningsverket sköter utredningen av sjukdomens ursprung och spridning. Regionförvaltningsverket, i praktiken länsveterinären, anlitar kommunalveterinären och den tjänsteveterinär som övervakar slakteriet, om djuren har levererats till slakt. Vid behov kan även kommunens livsmedelstillsynsmyndigheter anlitas som hjälp vid spårningen.

Vid misstanke om eller konstaterade fall av afrikansk svinpest på en djurhållningsplats för svin utreder regionförvaltningsverket med hjälp av all tillgänglig information varifrån smittan eventuellt har kommit och om viruset kan ha spridits vidare. Som en del av utredningen bedöms hur länge smittan sannolikt har funnits på djurhållningsplatsen innan sjukdomen konstaterades. I fråga om afrikansk svinpest utreds förflyttningarna av djuren minst 15 dygn bakåt från det att misstanken anmäldes, om det inte på grund av uppgifterna i utredningen finns skäl att förlänga tiden. Bland annat utreds om svin har förts till slakteriet.

Produkter som härstammar från svin från den smittade djurhållningsplatsen och andra produkter som har varit i kontakt med slaktkroppar, svinkött, svinköttsprodukter eller biprodukter från den smittade djurhållningsplatsen spåras. Spårningen görs enligt artikel 19 i förordning (EU) 2020/687 åtminstone till den första anläggningen för livsmedelsbearbetning. I praktiken spåras produkterna åtminstone från de slakterier, styckningsanläggningar, köttproduktanläggningar, lager och livsmedelslokaler till vilka det aktuella färska köttet har levererats för bearbetning. Utifrån riskbedömningen eller enligt fallspecifik prövning kan spårningen utsträckas till att omfatta inte bara godkända, utan också registrerade

Avdelningen för djurens hälsa och välfärd
Enheten för djurhälsa och medicinsk behandling av djur

Spårning, återkallelse och behandling av livsmedel och biprodukter vid ASF

livsmedelslokaler såsom ett parti- eller detaljhandelsställe. Aktören kan dessutom utifrån sin egen riskbedömning spåra och behandla/bortskaffa även andra produkter.

Regionförvaltningsverket kan på basis av en riskbedömning utesluta från spårning och åtgärder produkter som anses vara säkra (2020/687 art. 17). Att utesluta produkter från spårning och åtgärder är inte ett administrativt beslut. Bedömningen av produkternas säkerhet grundar sig på kraven i bilaga VII till förordning 2020/687 om värmebehandling och andra riskreducerande behandlingar. Produkter som upphettats tillräckligt och/eller behandlats på annat sätt så att de är säkra utesluts från återkallelsen.

Vid den fallspecifika prövningen och riskbedömningen beaktas antalet slaktade svin från den smittade djurhållningsplatsen efter den förmodade tidpunkten för smittan, den tid som gått åt till att upptäcka fallet samt hur mycket produkter från svinen i fråga som hunnit levereras för bearbetning. Dessutom beaktas om köttet har levererats för bearbetning till registrerade livsmedelslokaler. Spårning och återkallelse av livsmedel gäller i första hand färskt kött och i första hand livsmedelslokaler.

Länsveterinären kontaktar tjänsteveterinären för slakteriet inom sitt område och slakteriet, om svin har förts till det aktuella slakteriet under den tidsperiod som måste spåras. Om kött från svinen har levererats vidare till en annan livsmedelslokal, svarar länsveterinären för att förmedla informationen till den lokala djurhälsomyndigheten. Vid behov förmedlar länsveterinären informationen även till länsveterinären vid ett annat regionförvaltningsverk. Den övervakande myndigheten kontaktar aktören för att spåra produkterna vidare. Också den lokala myndigheten för livsmedelstillsyn underrättas. I spårningen kan man behöva hjälp av livsmedelstillsynsmyndigheterna.

Slakteriet eller någon annan aktör inom livsmedelsbranschen utreder tillsammans med den lokala övervakande djurhälsomyndigheten under ledning av länsveterinären var köttet, köttprodukterna och biprodukterna från svinen från den smittade djurhållningsplatsen för tillfället finns och om de eventuellt har varit i kontakt med andra slaktkroppar eller produkter så att dessa har kunnat bli kontaminerade av viruset.

Med kontakt som möjliggör kontaminering avses i denna anvisning att man efter svin från den smittade djurhållningsplatsen slaktar svin från en annan djurhållningsplats i samma linje eller kött från andra svin styckas i samma linje efter styckning av svin från den smittade djurhållningsplatsen innan nästa tvätt och desinficering av linjen. Kontakt som möjliggör kontaminering kan också innebära att produkterna förvaras oskyddade och i kontakt med material från den smittade djurhållningsplatsen till exempel i ett lager för slaktkroppar eller transportkärl. Kontamineringsrisken bedöms också för andra stycknings- och hanteringslinjer, anordningar och transportmedel.

De biprodukter som ska spåras kan ha uppkommit i ett slakteri eller någon annan godkänd livsmedelslokal inom köttbranschen eller redan på djurhållningsplatsen. Spårningen ska göras åtminstone till den första anläggningen eller aktören som tagit emot biprodukterna. Gödsel, inklusive strö och begagnat strö, spåras till den plats där de lagras. Slakteriets tjänsteveterinär, länsveterinären och vid behov kommunalveterinären utreder tillsammans med den som övervakar och företräder slakteriet eller den andra aktören vilka partier av biprodukter spårningen borde omfatta. Också strö och gödsel som funnits i djurtransportfordon ska spåras.

Avdelningen för djurens hälsa och välfärd
Enheten för djurhälsa och medicinsk behandling av djur

Spårning, återkallelse och behandling av livsmedel och biprodukter vid ASF

Regionförvaltningsverket skickar en förteckning över spårade produktpartier till Livsmedelsverket.

6 Beslut om behandling eller bortskaffande av produkter som identifierats som smittfarliga genom spårning

Livsmedelsverket fattar beslut om behandling, bearbetning eller bortskaffande (beslut om utrotning av sjukdomen) (2020/687, art. 19). Dessutom beordrar Livsmedelsverket om rengöring eller behandling av material och ämnen som identifierats som smittfarliga (utrustning, transportmedel osv., beslut om åtgärder för sjukdomsbekämpning).

Livsmedelsverket utfärdar aktören ett förvaltningsbeslut där det fastställs hur livsmedel som identifierats genom spårning ska bortskaffas och biprodukter behandlas, bearbetas eller bortskaffas. Föreskriften meddelas den aktör som innehar livsmedlen och/eller biprodukterna (2020/687 art. 19). Vid behov utfärdas beslutet separat till olika aktörer i produktionskedjan.

Kött, andra livsmedel och biprodukter från svin som härstammar från den smittade djurhållningsplatsen under infektionsperioden klassificeras som biprodukter i kategori 2. Även kött eller livsmedel som inte härstammar från den smittade djurhållningsplatsen under infektionsperioden men som har kontaminerats eller misstänks ha kontaminerats av viruset beordras att bortskaffas och klassificeras som biprodukt i kategori 2. På motsvarande sätt hanteras även andra spårade biprodukter som misstänks vara smittade som biprodukter i kategori 2. Som biprodukter i kategori 2 ska de levereras till en bearbetningsanläggning som är godkänd i enlighet med förordningen om animaliska biprodukter eller bortskaffas i en avfallsförbränningsanläggning som är godkänd i enlighet med miljölagstiftningen. I beslutet anges bortskaffningsmetoden för produkterna och bearbetningsanläggningen.

7 Verkställande av och tillsyn över föreskriften

För verkställandet av ett beslut om bortskaffande och behandling svarar den aktör till vilken beslutet har meddelats. Tjänsteveterinären, antingen den tjänsteveterinär som övervakar slakteriet eller kommunalveterinären, övervakar under länsveterinärens ledning att beslutet verkställs korrekt för alla material.

8 ASF-risk orsakad av livsmedelspartier som anlänt via den inre marknaden

De förfaranden som beskrivs ovan kan också tillämpas på kött och köttprodukter som importerats till Finland via den inre marknaden, om det finns misstanke om risk för ASF-smitta. Arbetsfördelningen mellan olika myndigheter i en situation där man misstänker att kött eller en produkt som importerats via den inre marknaden medför risk för ASF-smitta beskrivs i anvisningen "Anvisning till myndigheterna vid misstanke om att ett livsmedelsparti av animaliskt ursprung som medför risk för överföring av afrikansk svinpest har anlänt till Finland som förflyttning på den inre marknaden". Anvisningen finns tillgänglig för myndigheterna på Livsmedelsverkets extranet Pikantti.

Avdelningen för djurens hälsa och välfärd
Enheten för djurhälsa och medicinsk behandling av djur

Spårning, återkallelse och behandling av livsmedel och biprodukter vid ASF

9 Inverkan på exporten av svinkött och biprodukter

Konstaterandet av afrikansk svinpest påverkar exporten när destinationslandet för exporten förutsätter att produkterna är fria från afrikansk svinpest. Vissa destinationsländer förutsätter sjukdomsfrihet för hela Finland, även om köttet, köttprodukterna eller produkterna som fås från biprodukter, vilka är avsedda för export inte kommer från ett område som omfattas av restriktioner. Förekomsten av sjukdomen någonstans i Finland kan alltså stoppa exporten till vissa länder från hela Finland. Om det framgår att produkter har exporterats med ett sådant djurhälsointyg för export som innehåller försäkringar gällande ASF, ska exportföretagen och de tjänsteveterinärer som beviljat intyget anmäla detta till Livsmedelsverkets exportsektion. Livsmedelsverkets exportsektion ger närmare anvisningar om anmälan på sin webbplats i samband med sjukdomsfallet. Livsmedelsverket eller jord- och skogsbruksministeriet meddelar destinationslandet för exporten om sjukdomsfallet så att myndigheterna i destinationslandet kan vidta nödvändiga åtgärder när exportpartiet anländer.

10 Kostnader

Enligt lagen om djursjukdomar (76/2021, 86 §) ersätts inte de kostnader och förluster som orsakats av afrikansk svinpest ur statliga medel, om de uppkommit vid förädling av produkter av animaliskt ursprung eller bearbetning av övriga produkter eller djurfoder eller vid handel med produkter av animaliskt ursprung eller övriga produkter. Aktören i fråga svarar således för kostnaderna för spårning och bortskaffande av kött, köttprodukter och biprodukter.

11 Lagstiftning

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2016/429 om överförbara djursjukdomar och om ändring och upphävande av vissa akter med avseende på djurhälsa (djurhälsolag)

Kommissionens delegerade förordning (EU) 2020/687 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 vad gäller bestämmelser om förebyggande och bekämpning av förtecknade sjukdomar (bekämpning av sjukdomar i kategori a)

Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2021/605 om särskilda åtgärder för bekämpning av afrikansk svinpest med ändringar (skyddsbeslut för afrikansk svinpest) fram till 20.4.2023

Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2023/594 om särskilda åtgärder för bekämpning av afrikansk svinpest och om upphävande av genomförandeförordning (EU) 2021/605 med förändringar (skyddsbeslut för afrikansk svinpest) från 21.4.2023

Kontrollförordning (EU) 2017/625

Lag om djursjukdomar 76/2021

Jord- och skogsbruksministeriets förordning om bekämpning av djursjukdomar i kategori a 628/2023

Avdelningen för djurens hälsa och välfärd
Enheten för djurhälsa och medicinsk behandling av djur

Spårning, återkallelse och behandling av livsmedel och biprodukter vid ASF

Livsmedelslag 297/2021

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1069/2009 om hälsobestämmelser för animaliska biprodukter och därav framställda produkter som inte är avsedda att användas som livsmedel och om upphävande av förordning (EG) nr 1774/2002 (förordning om animaliska biprodukter)

12 Anvisningar och mer information

Mer information om afrikansk svinpest: ruokavirasto.fi/sv/teman/afrikansk-svinpest-asf/

Anvisningar till aktörer och övervakare inom livsmedelsbranschen om beredskap för afrikansk svinpest: ruokavirasto.fi/sv/livsmedel3/livsmedelsbranschen/undantagssituationer/beredskap-infor-afrikansk-svinpest2/

Anvisningar om återkallelse av livsmedel
ruokavirasto.fi/sv/livsmedel3/livsmedelsbranschen/undantagssituationer/aterkallelser/

Anvisning till myndigheterna vid misstanke om att ett livsmedelsparti av animaliskt ursprung som medför risk för överföring av afrikansk svinpest har anlänt till Finland som förflyttning på den inre marknaden. Pikantti-extranet/Elintarvikkeet eller Pikantti-extranet/Eläimet

Instruktioner för bekämpning av afrikansk svinpest på djurhållningsplatsen. Pikantti-extranet, mappen för instruktioner om beredskap för djursjukdomar för djurhälsomyndigheterna (på finska)

Anvisningen Kommunikation i särskilda situationer på grund av djursjukdomar. Pikantti-extranet, mappen för instruktioner om beredskap för djursjukdomar för djurhälsomyndigheterna (på finska)

Gällande exportrestriktioner: ruokavirasto.fi/sv/teman/import-och-export/export-utanfor-eu/gallande-exportrestriktioner/

Exportens kontaktuppgifter: ruokavirasto.fi/sv/teman/import-och-export/export-utanfor-eu/kontaktuppgifter/

En myndighets verksamhet ska bygga på den befogenhet som föreskrivs i lag och lagen ska noggrant följas i myndighetens verksamhet. Myndighetens anvisningar är till sin rättsliga natur inte bindande för andra myndigheter eller företagare. I sista hand avgörs frågor som gäller tillämpandet av lagstiftningen av en domstol. Det anges i anvisningen hur man gjort skillnad mellan lagstiftningen och Livsmedelsverkets tolkning samt till vilken lagstiftning det hänvisas.